

Holande; qui multis commissis preliis contra regem A libras [ecclesiam ⁸⁰ nostram] gravaverunt ⁸¹. Coniguratur mirabiles essent elationes maris et mirabilis in altis Dominus (Psal. xcii, 6), statuit procello ejus in auram, et ille, qui imperat ventis et mari, imperio suo imperavit, imperatori ne imperaret; humiliavit enim eum is, qui est ante secula, qui humiliat omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei. Namis enim oppreaserat et in conculationem deferat ecclesiam Dei. Prætereille Fridericus, qui vehementi scismate turbaverat urbes et regna concusserat, corrutum cum Daga, sortem habiturus cum Chore, Dathan et Abysse, quorum imitatorem se fecit, ecclesiastis in Christi contumeliam conculecando et ipsorum bona depulando. Quo defuncto, dominus papa Mediolanus B repedavit (an. 1250).

ANNALES SANCTI VITONI VIRDUNENSIS.

96. Passio sancti Dyonisii. Sanctus Sanctinus cum Antonino ex precepto beati Dyonisii post martyrium ipsius Romam tendens angelica visitatione eductus, ad urbem Clavorum, que Virdunum dicitur, divertit; verbum Dei civibus predicans, multos convertit et ecclesiam in honore beati Petri construens et consecrans, ab ipsis christianis quos converterat episcopus eligitur primus.

360. His temporibus post vastationem Hunorum ecclesie restorerunt, et Pulchronius, discipulus Lupi Trecassini episcopi, ecclesie Virdunensi 5. episcopus preficitur.

503. Transitus sancti Firmini episcopi Virdunensis. Cui a Clodoveo rege beatus Vitonus substitutur, et intronizatur in sede pontificali.

518. Annuntiatio sancti Agerici.

528. Transitus beati Vitoni Virdunensis episcopi.

554. Ordinatio ⁸² episcopatus sancti Agerici.

602. Obiit sanctus Agericus; succedit Caramerus.

688. Pipinus, Ansegisi filius, cepit regnare. A cuius temporibus beatus Madelveus duravit usque ad tempora Karoli Magni.

Iste Pipinus dux et illuster princeps Francorum cum uxore sua illustra matrona Plectrude dederunt ecclesie Sancti Vitoni villam Paridam cum pertinentiis suis cum silva sparsa que Nauca sancti Vitoni dicitur, anno septimo Childeberti regis.

738. Obiit sanctus Madelveus episcopus Virdunensis.

771. Petrus Virdunensis episcopus institutus.

795. Obiit Petrus episcopus Virdunensis; succedit Austrannus.

800. Obiit Austrannus episcopus Virdunensis; succedit Herilandus (82).

817. Obiit Hildinus Virdunensis episcopus; succedit Hatto.

915. Combusta est ecclesia Sancti Vitoni Virdunensis liba: ⁸³ memorie sanctorum.

920. Obiit Dado episcopus Virdunensis; succedit Bernoynus.

941. Obiit Bernoynus episcopus Virdunensis; succedit Berengarius, Ottonis imperatoris consanguineus.

952. De monasterio Sancti Vitoni pelluntur clerici, subrogantur monachi sub abbatte Huberto (83).

D **958.** Obiit Berengarius episcopus Virdunensis; succedit Wicfridus, qui fundavit ecclesiam Sancti Pauli Virdun.

986. Obiit Wicfridus episcopus Virdunensis; succedit Adelbero.

990. Obiit Adelbero episcopus Virdunensis; succedit Heymo, qui fundavit monasterium monialium Sancti Mauri.

VARIAE LECTIOINES.

⁸⁰ superscr. 1. ⁸¹ gravaverint 1? ed. ⁸² ornatio cod. ⁸³ ita cod., fortasse: vigilia.

NOTÆ.

(82) Haec iis supplenda sunt quæ ex antiquiore ejusdem codicis parte jam supra IV, p. 7 edita sunt.

(83) V. Chartam Berengarii episcopi apud Rossel, Probb. p. 2.

- 1005. Obiit Fingenius abbas Sancti Vitoni; succedit Richardus.
 ■ 1025. Obiit Heymo episcopus Virdunensis; succedit Raymbertus, qui fundavit monasterium Sancti Agerici.
 ■ 1039. Obiit Raymbertus episcopus Virdunensis; succedit Richardus.
 ■ 1046. Obiit Richardus abbas Sancti Vitoni; succedit Walerannus. Obiit Richardus episcopus Virdunensis; succedit Theodericus.
 ■ 1048. Civitas Virdunensis a duce Godefrido et Balduino capitur, depredatur, et una cum monasterio Sancte Marie incenditur.
 ■ 1049. Obiit beatus Odilo abbas Cluniacensis. Dedicata est ecclesia beate Marie Magdalene a Leone papa IX.
 ■ 1056. Obiit Heinricus imperator; succedit Heinricus puer.
 ■ 1060. Obiit Walerannus abbas; succedit Grimoldas.
 ■ 1064. Sancti Bartholomei capella cum atrio dedicatur. Et stella que dicitur cometa apparuit; quo etiam anno Haroaldus Anglorum rex interimitur, succedente Willermo.
 ■ 1069. Obiit Godefridus dux, filius Gozelonis ducis; succedit filius ejus Godefridus Gibbosus dictus.
 ■ 1071. Obiit Ermensfridus canonicus et edificator ecclesie Beate Marie Magdalene.
 ■ 1073. Rodulfus dux invasit Saxonia.
 ■ 1076. Obiit Godefridus minor dux; succedit Godefridus qui dicitur Bulloniensis.
 ■ 1077. Rodulfus abbati Grimoldo succedit. Gelu validum 4 mensibus continuum.
 ■ 1078. Obiit Grimoldus abbas.
 ■ 1079. Bellum in Saxonia, ubi Rodulfus dux interimitur a Heinrico minore.
 ■ 1080. Translatum est corpus domini episcopi Richardi, et sepultum est ante chorum in novam basilicam Sancte Marie.
 ■ 1082. Sedicio magna inter regnum et sacerdotium. Pro qua a monasterio sancti Vitoni per seplennium monachi sunt expulsi, scilicet usque post mortem Theoderici episcopi Virdunensis
 ■ 1086. Bellum in Sathanaco.
 ■ 1087. Obiit Willermus dux Normannorum et rex Anglorum. Victor papa. Translatio sancti Nicholai in Bar.
 ■ 1088. Obiit Theodericus episcopus Virdunensis; succedit Richerus, et Urbanus papa.
 ■ 1091. Obiit Hermannus Mettensis episcopus.
 ■ 1095. Consecratio Richeri episcopi. Concilium episcoporum pene totius orbis, exceptis Lothoringis Alemannis Baugariis, apud Clarummontem Avernie est congregatum.
 ■ 1097. Stella que dicitur commeta apparuit.
 ■ 1098. Obiit Urbanus papa; succedit Pascalis papa.

- A** ■ 1099. Obiit Rodulfus abbas; succedit Laurentius Jherusalem a duce Godefrido Bulloniensi et a christianis capitur.
 ■ 1106. Imperatori Heinrico patri mortuo Heinricus succedit.
 ■ 1107. Richerus episcopus obiit; cui succedit Richardus electus.
 ■ 1111. Monasterium Sancti Vitoni exponit monachis a Richardo episcopo desertum. Heinricus, filius Heinrici dicti regis, Romam quasi pape Pascali satisfactorius veniens, ipsum cum cardinalibus infra beati Petri ecclesiam traditione cepit et in cenoso loco trusit.
 ■ 1114. Monachi Sancti Vitoni ad monasterium rediunt post mortem Richardi episcopi. Vacavit episcopatus tribus annis semis.
 ■ 1116. Succedit episcopus Heinricus Virdunensis.
 ■ 1117. Bellum ante Virdunum comitum Raynaldi et Willermi. Obiit Pascalis papa; successit Gelasius.
 ■ 1118. Obiit Balduinus rex Jerosolimitanus.
 ■ 1119. Obiit Gelasius papa; succedit Kalistus secundus.
 ■ 1120. Civitas Virdunensis a comite Raynaldo capitur, et maxima pars urbis cum monasteriis Sancti Salvatoris, Sancti Petri Sanctique Agerici incenditur et spoliatur.
 ■ 1122. Cives Virdunenses comiti Heinrico de Grandi Prato hanc urbem per traditionem reddiderunt; a quo aliquanto tempore possessa, multa mala ibi commisit.
 ■ 1124. Concordia facta est inter regnum et sacerdotium.
 ■ 1125. Obiit Kalixtus papa; succedit Honorius. Heinricus quintus imperator obiit; succedit Lotharius dux Saxonie.
 ■ 1129. Heinricus episcopatum reddidit. Orsio abbas Sancti Dionisi Remensis eligitur.
 ■ 1130. Obiit Honorius papa; succedit Innocentius II.
 ■ 1131. Orsio episcopatui renunciavit, et Adelbero archidiaconus eligitur et die sancto pasche Parisius consecratur ab Innocentio papa.
 ■ 1132. Turris Virduni capitul et evertitur.
 ■ 1138. Obiit Lotharius imperator; cui succedit Conradus.
 ■ 1139. Obiit Laurencius abbas Sancti Vitoni; Segardus successit.
 ■ 1142. Obiit Segardus abbas; cui Gono succedit.
 ■ 1143. Innocentius papa obiit; succedit Celestinus.
 ■ 1144. Obiit Celestinus papa; Lucius successit.
 ■ 1145. Obiit Lucius papa; Eugenius succedit tercias.
 ■ 1147. Eugenius papa corpus beatissimi Patris Vitoni in ipsius die festivitatis in novo seretrc

VARLÆ LECTIONES.

** ita c. scripta.

991

transposuit, et in die festivitatis Sancti Martini ecclesiā Beate Marie dedicavit.

1150. Obiit Eugenius papa; succedit Anastasius, et postea Adrianus. Combustum est monasterium Sancte Marie Magdalene et maxima pars urbis.

1152. Obiit Corardus rex Romanorum; succedit Fredericus dux Elisaii.

1153. Bellum ante Mozon, ubi Mettenses interrunt. Ascalona capta a christianis. Rex Lotharingiorum Fredericus perrexit Romam ad imperium dilatandum.

1156. Ordinatio Alberti episcopi duobus annis ante obitum Adelberonis.

1158. Obiit Adelbero episcopus Virdunensis.

1161. Obiit Adrianus papa; succedit Alexander III.

1163. Obiit Albertus episcopus Virdunensis et monachus Sancti Vitoni; succedit Richardus dictus Infans.

1171. Obiit Richardus electus Virdunensis; Arnoldus succedit. Passus est sanctus Thomas Cantuariensis episcopus.

1178. Obiit Cono abbas Sancti Vitoni, qui turres lapideas et locum Thezauri dictum fieri jussit et feretrum sancti Vitoni compleri. Cui succedit Richerus.

1179. Richerus spontanea voluntate finitur; succedit Allestannus junior, et ipso anno obiit; cui successit Allestannus senior.

1181. Obiit Arnoldus episcopus Virdunensis sagitta in capite percussus ante castrum de Sancta Manehulde; Heinricus succedit.

1182. Obiit Alexander papa; succedit Lucius papa.

1183. Allestannus senior abbatis renunciavit; Thomas abbas Maurimontis subrogatur.

1186. Obiit Lucius papa; succedit Urbanus. Heinricus episcopatui renunciavit, et Albertus cligatur.

1187. Thomas abbas renunciavit; Hugo succedit. Obiit Urbanus papa, et Gregorius succedit: qui eodem anno obiit; succedit Clemens.

1189. Obiit Fredericus imperator; succedit filius eius Heinricus.

1190. Obiit Clemens papa; succedit Celestinus.

1194. Fames valida adeo ut frumentum precio 4 librarum venumdaretur.

1197. Obiit ¹¹ Celestinus papa; succedit Innocentius tertius. Hugo abbas prelature cessit; cui Stephanus succedit; qui paralisi percussus abbacie renunciavit eodem anno. Lodoicus in abbatem eli-

Agitur, frater Alberti episcopi Virdunensis. — Obiit Heinricus imperator; cui succedit Philippus.

1200. Capta est Constantinopolis a Franciis et a Venetis, et Balduinum comitem Flandrie imperatorem constituent.

1208. Philippus rex nondum imperator est interfectus a palatino ; succedit Otto comes i; qui postquam consecratus est mandatis Innocencii pape imperans excommunicatus dis depositus est regia dignitate, et sublimatus est imperio Fredericus dux Apulie. Sedicio magna orta Virduno, cives consurgentis in clericos, clerici in cives, et multa mala perpetrantes; ad ultimum obiit Albertus episcopus lancea interemptus; cui succedit Robertus primicerius.

B 1216. Convocatum est Rome generale concilium, et ibi cruce signatus est imperator Fredericus. Obiit Innocencius papa; succedit Honorius.

1217. Obiit Robertus episcopus Virdunensis; succedit Johannes de Aspero-monte; qui fundavit monasterium Sancti Nicolai in Prato. Factum est incendium hujus civitatis Virdunensis a gradibus Sancte Marie et ab Ancelini vici porta usque ad pontem Brachioli, generaliter a muro usque ad murum.

1222. Obiit sanctus Dominicus inventor ordinis Predicorum.

1224. Johannes Virdunensis episcopus episcopatu renunciavit, transiens ad episcopatum Metternensem; cui Radulfus de Torta succedit, cantor de Lyons (84). Lodoicus abbas Sancti Vitoni tabulam argenteam ante maius altare fieri jussit. Gregorius papa Fredericum imperatorem monuit, ut cum exercitu suo, qui jam pridem cruce signatus erat, ad exterminandos fidei christiane inimicos Jerosolimis proficeretur.

C 1226. Obiit Honorius IX, papa; succedit Gregorius.

1227 pugna inter Radulfum episcopum Virdunensem et inter cives ii.

1232. Canonizatus sanctus Dominicus inventor fratrum Predicorum.

D 1237. viii Idus Marcii Lodoicus abbas senio fessus abbacie resignavit, qui opus sumptuosum monasterii inchoaverat, et anno sequenti obiit. Cui Guillermus abbas Sancti Mansueti electione succedit, olim monachus Sancti Vitoni; qui in eodem opere sumptuoso, in edificiis domorum et capelle, in capsis sanctorum, in campanis optimis et maximis, et in acquisitione fundorum fidelissimus inventus est, sicut ¹² et predecessor ipsius.

1241. Obiit Gregorius papa; succedit Celestinus. sed sit diebus 18; vacat per trienium sedes.

VARIAE LECTIONES.

¹¹ haec in codice abscis: suppleri. ¹² sic c.

NOTÆ.

1243. Succedit Innocencius in papatu.
1245. Obiit Radulfus episcopus Virdunensis; succedit Guido de Triagnel; qui eodem anno obiit; cui Guido de Melloto succedit. Sedicio magna inter ipsum et cives Virdunenses extitit; pace facta, eodem anno transivit ad Altissiodoreensem episcopatum; cui succedit Johannes de Aix.
1253. Obiit Innocencius papa; Alexander succedit. Obiit Johannes d'Aix electus Virdunensis diaconus; cui ex provisione domini pape Jacobus archidiaconus Laudunensis succedit, natione Gallicus ex civitate Trecensi.
1256. Jacobus Virdunensis episcopus ex pape precepto translatus est ad patriarchatum Jerosolimis; cui succedit Robertus Mediolanensis.
- A 1259. Obiit Guillermus abbas. Vacavit sedes per octo annos, durante lite inter duos electos, videlicet Dominicum prepositum et Radulfum priorem Montis Sancti Martini, qui tamen obtinuit; et propter hoc sumptuosum opus monasterii cessavit, multis impulsionibus^{**} et dampnis per eum huic ecclesie factis. Obiit Alexander papa; successit Jacobus prefatus Virdunensis episcopus patriarcha Jerosolimis, dictus Urbanus papa IV, qui solennitatem sanctissimi sacramenti instituit.
1264. Obiit Urbanus papa; succedit Clemens.
1265. Karolus comes Andegavensis, frater Ludovici regis Francie, dux exercitus christianorum, devicit Mansridum locum christianitatis inimicum.
1267. Obiit Clemens; succedit Gregorius.
1270. Obiit sanctus Ludovicus Francorum rex.
1271. Obiit Robertus II, episcopus Virdunensis; successor Ulricus de Satanae^{**}, prepositus beate Marie Magdalene.
- C 1272. [Obiit^{**}] Gregorius papa; succedit Innocencius.
1273. Obiit Ulricus episcopus Virdunensis; post hunc vacavit sedes per tres annos.
1276. [Obiit^{**}] Innocencius papa; [succedit^{**}] Adrianus papa, et inde Johannes. Succedit in episcopatu vero Gerardus de Grandisso.
1277. Obiit Johannes papa; succedit Nicholaus.
1278. Obiit Gerardus de Grandisso episcopus Virdunensis; succedit frater ejus Henricus de Grandisso.
- D 1281. Obiit Radulfus abbas; succedit Iohannes.
1286. Obiit Iohannes abbas; succedit Tiericus. Obiit Heinricus de Grandisso episcopus Virdunensis; vacavit per 4 annos.
1290. Succedit in episcopatu Virdunensi Jacobus de Revigneyo clericorum generalissimus.

VARIE LECTIONES.

^{**}impulsionibus c. ^{**}saranacho in cod. legi; Savinaco Labb. ^{**}decet c. ^{**}sc. obtinuit. ^{**}administratione c. ^{**}ita c. 1-2 ¹patres c. patria ed. ²capanas c.

NOTÆ.

(85) Neuvill-sur-Orne in Barrensi territorio.
(86) Buzzy.

(87) Ware. Rouss.

(88) Prælium apud Cressy intelligitur.

Heinricus de Germiney eligitur. Illic non fuit confirmatus. Obiit Erardus abbas Sancti Vitoni; Bastianus prior Calidi-fontis eligitur; sed Raymundus Dachic gratia sedis apostolice obtinuit.

1353. Raymundo abbati succedit Gerardus de Vodenay gratia sedis apostolice. Qui bona monasterii Marie³ dissipavit, census et redditus obligavit, litteras et cartas summe necessarias impignoravit, homines et subditos depauperavit et suis bonis spoliavit, redditus ipsius in tercia parte minoravit ac in aliis 26 milibus Francis et ultra dampnificavit, ac ipsum monasterium in tantam rediget paupertatem, quod vix in anno duodecies matutine cantabantur in eo. Qui omnia⁴ parcat sibi Deus et indulget.

1381. Obiit Gerardus de Vodenay abbas Sancti Vitoni; cui succedit Johannes de Tric, prior Flaviniaci.

1382. Obiit Johannes de Tric abbas Sancti Vitoni; succedit Heinricus de Passavant dictus le Champeroy, prior Calidi-fontis, qui impiorationes et debita sui predecessoris valde minoravit.

1391. Obiit Heinricus abbas bonus gubernator; Reginaldus Pallardelli gratia sedis apostolice succedit, monachus Sancti Michaelis.

1403. Obiit Leobaldus de Cusancia episcopus Virdunensis; Johannes de Sarraponte, filius domini Johannis de Coumarceyo militis, succedit; qui multa passus fuit incommoda per predones et aliquos vassallorum episcopatus Virdunensis, sibi iniuste et sine causa illata.

1413. Ignis in vigilia festivitatis sancti Vitoni in meridionali campanili neglectus liquefecit duas grossiores campanas; quas abbas Reginaldus anno sequenti restauravit.

1417. Obiit Reginaldus abbas; succedit nepos eius. [Obiit⁵] Stephanus Burgensis, clemosinarius Sancti Vitoni, rector fidelissimus.

1420. Translatus est Johannes de Sarraponte ad episcopatum Cathalaunensem per permutationem factam inter ipsum et Ludovicum de Bar cardinalem episcopum Portuensem, ducem Barrensem, marchionem de Ponte, dominum de Cassel et administratorem episcopatus Virdunensis.

1430. Stephanus abbas de minori campana Reginaldi abbatis dirupta fecit maiorem. Obiit Ludovicus de Bar cardinalis et episcopus Virdunensis; succedit Ludovicus de Harracourt, cantor Virdunensis.

1431. Stephanus abbas Sancti Vitoni ex illo ma-

Agniflico et sumptuoso antiquo opere ecclesie Sancti Vitoni, per Lodoicum et Guillermum abbates incepto et ad maximam ruinam deducto, legitimè carente, meliores capiendo lapides, aliud novum incepit et usque ad meridianum portale introitis communis hinc inde compleri fecit, cum suis verbis volturis et coopertura decenti.

1436. Translatum est corpus Lodoici abbatis ab antiquo opere in novum sub altari Sancte Marie ad caput.

1437. Dedicata sunt 4 altaria priora novi operis vi Kal. Junii. Ludovico Virdunensi episcopo obtinendo episcopatum Tullensem, Guillermus abbas Sancti Theoderici⁶ prope Remis auctoritate apostolica succedit in episcopatu Virdunensi.

1438. Fumes valida.

1448. Stephanus abbas 4 columpnas cupreas emi.

1449. Permutando Guillermus episcopus Virdunensis transivit ad episcopatum Tullensem. Et Ludovicus episcopus Tullensis rediit Virdunum; quem bene rexit.

1451. Mortalitas ypidimic in Virduno 2500 terminum.

1452. Stephanus abbas Sancti Vitoni obiit. Johannes de Arencyeo camerarius eligitur; sed 15 mensibus elapsis a sede apostolica dejicitur ad instantiam domini Guillermi Hugonis cardinalis, cui administratio tribuitur; post novem menses Antonius de Serieres⁷ prior Flaviniaci ab eo extraxit, dando annualem pansionem 400 ducatorum auctororum.

1454. Cessavit opus nove ecclesie Sancti Vitoni.

1455. Obiit idem dominus Guillermus cardinalis et panceo ejus.

1456. Obiit Ludovicus episcopus Virdunensis; Guillermus de Harracourt, consanguineus ejus, propositus Montis-falconis, succedit.

1461. Obiit Karolus Francorum rex; succedit filius ejus Ludovicus. Antonius abbas, majori campana abbatis Stephani dirupta, restauravit. Et duas cappas sericas auro et argento contextas emitt. Obiit Johannes de Arencyeo, olim electus⁸ Sancti Vitoni, camerarius et prior Calidi-fontis.

1463. Renovatum fuit analogum et tota sepulitura octo Virdunerium pontificum in cimiterio hujus monasterii Sancti Vitoni quiescentium olim et antiquitus ante majus altare.

1475. Obiit Antonius abbas hujus loci.

1476. Mors Caroli Burgund. apud Nanceium.

1481. Obiit Matheus abbas; succedit Gerardus⁹.

VARIÆ LECTIONES.

³maie c. ⁴regit deesse videtur. ⁵deest ed. ita ut Stephanus Reginaldi nepos dicatur. ⁶theoderi c. ⁷Senecey ed. ⁸ita legi videtur. ⁹sequentia aliis manibus addita sunt ¹⁰quæ post hunc annum variis sac. XVI, XVII et XVIII manibus usau d. a. 1742 scripta sunt omisi.